

Додаток
до листа Херсонської обласної
військової адміністрації
17.06.24 № 01-01-57-6330/024/23

З 24 лютого 2022 року до теперішнього часу **Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН** перебуває на тимчасово окупованій території. На сьогодні збитки, завдані екосистемам природно-заповідного фонду, не можуть бути вивчені у спосіб натурних обслідувань з належною документальною фіксацією, тому залучаються дистанційні методи збору інформації та свідчення працівників заповідника і мешканців громади, які до цього часу перебувають на тимчасово окупованій території (сmt Асканія-Нова Каховського р-ну Херсонської обл.).

Листом від 14 лютого 2024 року Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна повідомив Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації (далі – Департамент), що у ході моніторингу пожеж на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» залучені дані дистанційного зондування – космічні знімки PlanetScope (Planet Labs PBC) з роздільною здатністю 3 м/піксель та регулярною оновлюваністю даних. Щоденні космічні знімки були підключені у програму QGIS 3.22 LTR (QGIS Development Team, 2023) за допомогою плагіну Planet_Explorer. Шляхом порівняння цих знімків були виявлені згарища та встановлені дати загоряння. Контури згарищ були оцифровані вручну у полігональний шар. Площа полігонів згарищ обрахована на еліпсоїді WGS-84 (EPSG:7030).

Таким чином, за узагальненими даними дистанційного моніторингу пожеж всього за період окупації Біосферного заповідника «Асканія-Нова» (з 24 лютого 2022 р. по теперішній час) вигоріло 5880,48 га його території, у тому числі: 2208,62 га заповідного степу, 3618,38 га агроландшафтів (рілля, перелоги та лісосмуги), 53,48 га земель у межах населених пунктів включно з господарською інфраструктурою та колишньою житловою забудовою.

Пожежі у зонах буферній та антропогенних ландшафтів здебільшого відбувались по забур'янених стихійних перелогах та стерні сільгоспкультур. Натомість, усі згорілі площі заповідної зони приналежні до степових біотопів, які є головною природною цінністю Асканії-Нова та репрезентують «еталонний» типчаково-ковиловий степ причорноморського регіону. Наголосимо, що постраждали абсолютно заповідні ділянки «Стара» та «Успенівка». Беззаперечно, найбільші збитки завдані останніми масштабними пожежами 22 серпня та 01 вересня 2023 р., що уразили плакорно-зональні формації рослинності, занесені до Зеленої книги України (2009), насамперед *Stipeta ucrainicae* та *Stipeta capillatae*. Частково постраждали мезофільні угруповання периферії днища Великого Чапельського поду, включені до Резолюції 4 Бернської конвенції як новий тип біотопів – X36 Depressions (pody) of the Steppe zone / Депресії (поди) степової зони. Окрім того, Великий Чапельський під є водно-болотним угіддям міжнародного значення та охороняється за Рамсарською конвенцією. Вся територія заповідної зони входить до складу Смарагдової мережі України, має Сертифікат ЮНЕСКО в рамках Програми «Людина і біосфера».

Внаслідок злочинний дій окупаційної адміністрації під час гасіння пожежі 01 вересня 2023 року відбулось знищення цілинного степу у місці здійснених

прооранок, при намаганні зупинити рух вогняного фронту. Сліди оранки у вигляді окремих неприродно спрямлених контурів згарища простежуються на космічному знімку, а сам факт застосування плуга у заповідному степу підтверджується безпосередніми учасниками гасіння пожежі з числа техперсоналу заповідника.

У березні 2022 року зафіксовано проїзд колони військової техніки ділянкою заповідного степу «Північна», протяжністю 5,7 км.

02 листопада 2022 року на межі заповідного степу окупантами прорито окоп, протяжністю близько 50 м, тим самим пошкоджено цілинний степ.

Щодо збереженості колекції тварин зоопарку «Асканія-Нова», віднесеної до Переліку наукових об'єктів, що становлять Національне надбання України (Розпорядження КМ України № 472-р від 19 серпня 2002 р.), зазначимо наступне. Продовж усього періоду окупації мають місце регулярні прольоти армійської авіації росії над охоронною територією на низьких висотах, що спричиняє паніку у тварин зоопарку та призводить до травмування і випадків загибелі диких тварин. Так, безпосередньо під час прольоту літака у серпні 2022 року загинула 1 особина антилопи нільгау (розбилась об огорожу загону).

У лютому 2023 року внаслідок епізоотії та неможливості своєчасного діагностування і належного лікування загинули 27 особин ему та 1 особина нанду з колекції зоопарку "Асканія-Нова".

01 грудня 2023 р. незаконно призначеним директором установи, громадянином російської федерації Д. Мещеряковим здійснено «обмін» тварин зоологічного парку «Асканія-Нова» в числі 7 (семи) особин з Державним природним біосферним заповідником «Ростовський» та Асоціацією зі збереження та відновлення рідкісних та зникаючих видів тварин "Жива природа степу" (м. Ростов-на-Дону).

За попереднім розрахунком Біосферним заповідником «Асканія-Нова», прямі загальні збитки, завдані Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН внаслідок вивезення групи тварин зоологічного парку "Асканія-Нова" та неналежного догляду за тваринами колекції копитних, що призвели до загибелі рідкісних тварин, складають 970000 грн.

У відповідь на звернення спеціальної адміністрації Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за даним фактом відкрито кримінальне провадження та внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

З метою збирання доказової бази та визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації, **національний природний парк «Джарилгацький»** листом від 13 лютого 2024 року № 26/01-15 надав Департаменту офіційну відповідь Національного центру управління та випробувань космічних засобів, щодо результату досліджень пожеж та згарищ на природоохоронних територіях.

Загалом на території національного природного парку «Джарилгацький» за 2023 рік відбулося 36 пожеж загальною площею 2095,95 га. Наймасштабніша з яких склала 1588 га та охопила заповідну зону Парку, яка знаходиться безпосередньо на острові Джарилгач. Попередня загальна сума збитків становить 7254302479,80 грн.

В той же час попередній розрахунок шкоди (здійснений національним природним парком «Джарилгацький»), завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації складає 102 913 055 455,2 грн.

Листом від 22 квітня 2024 року № 170/08 **національний природний парк «Нижньодніпровський»** повідомив Департамент, що за період спостережень з 23

лютого 2022 року по 06 квітня 2024 року на території парку відмічено ряд масштабних осередків займання, орієнтовною загальною площею згарищ 7443,78 га.

Попередній розрахунок шкоди (здійснений національним природним парком «Нижньодніпровський»), завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації складає 46 550 000 000 грн.

За інформацією **Чорноморського біосферного заповідника** від 16 жовтня 2023 року № 06-30/118/53, територія заповідника (109258 га) знаходиться під окупацією з 24 лютого 2022 року. На суходільних ділянках та островах (14800 га) розташовані бойові позиції ворожих військ, мінні поля, знищенні лісові насадження.

Попередній розрахунок шкоди (здійснений Чорноморським біосферним заповідником), завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації складає 23978744 грн.

За інформацією **національного природного парку «Олешківські піски»** від 14 червня 2023 року № 01-18/09, попередній розрахунок шкоди (здійснений національним природним парком «Олешківські піски»), завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації складає 1 305 583 157 грн.

За інформацією **Азово-Сиваського національного природного парку** від 12 листопада 2023 року № 158 р.в.с., попередній розрахунок шкоди (здійснений Азово-Сиваським національним природним парком), завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації складає 423 085 317,56 грн.

Заступник директора Департаменту
захисту довкілля та природних ресурсів
Херсонської обласної державної адміністрації –
начальник управління дозвільної діяльності

Григорій БАЗЕНКО